

De tijd tikt voor Thyssen

De Morgen, 6 juni 2015, p. 23

Frank Vandenbroucke, Hoogleraar KULeuven

Komt er een akkoord met de Grieken? De tijd tikt. Een breuk is dramatisch. Een akkoord laat de Europese leiders toe om crisismanagement in te ruilen voor de langere termijn. In beide hypothesen moet het debat gaan over het sociaaleconomische model dat de muntunie ondersteunt. Nu staat net dat onderwerp op de agenda van de volgende Europese top. Achter de schermen wordt daarover sinds maanden overlegd; verschillende lidstaten hebben hun visie op papier gezet. Een opvallend ambitieuze nota is ingestuurd door Italië. In tegenstelling tot Griekenland beschouwt men Italië als een goede leerling die doet wat Europa verwacht: hervormen. Wat verwachten de Italianen, omgekeerd, van Europa? Ze schrijven dat 'Europa' bij de burgers al te lang klinkt als 'besparen', dat doormodderen niet gaat, dat een ambitieuze mix nodig is van begrotings-, monetair-, structureel en sociaal beleid. De sociale gevolgen van de crisis moeten aangepakt worden. Europees burgerschap moet ook een zaak zijn van sociale rechten. De Eurozone moet instrumenten krijgen om de economieën van de lidstaten te stabiliseren bij een crisis. De boodschap is duidelijk: de Italianen doen hun huiswerk, maar ze vragen meer Europese solidariteit. Wat doet de Europese top met dit pleidooi?

De Commissie Juncker creëerde verwachtingen. Juncker omschreef zijn Commissie als 'de laatste kans'. Commissaris Thyssen zou de Unie een sociaal gelaat geven. Als die mooie verklaringen niet ingevuld worden met een werkprogramma komt de ontgoocheling als een boemerang terug. Intussen is er wel een investeringsplan en wordt de Europese Jeugdgarantie versterkt om jonge mensen een concreet perspectief op werk te geven. Thyssen wil misbruiken bij grensoverschrijdend verkeer van werknemers aanpakken, in het verlengde van eerdere Europese beslissingen. Dat is goed, maar onvoldoende: niet omdat 'méér altijd beter is', maar wel omdat te veel knelpunten van de huidige Unie buiten beeld blijven. Natuurlijk, Europese politiek is een zaak van kleine stappen en compromissen, maar het is tijd voor een agenda die het debat over de knelpunten oriënteert. Thyssen kan inspiratie vinden in de Italiaanse nota, in de tekst die de Duitse en Franse sociaaldemocratische ministers Gabriel en Macron donderdag publiceerden, en in een stroom rapporten van Europese denktanks. Die denktanks – niet meteen linkse clubs – tonen dat de gedachten in beweging zijn en dat een nieuwe consensus mogelijk is. De denktank *Friends of Europe* bracht topindustriëlen, activisten van NGO's, syndicalisten, mensen met uiteenlopende politieke visies bij elkaar en publiceerde in februari hun bevindingen onder de titel 'Het ongelijke Europa. Aanbevelingen voor een meer zorgzame EU'. Het rapport stelt vast dat drastische onderwijsbesparingen in de Zuid-Europese lidstaten de opleidingskloof met landen die wel inzetten op onderwijs nog groter maken. Bij het investeringsplan van Juncker horen dus ook investeringen in onderwijs. Het rapport legt uit dat vrij verkeer van werknemers de nationale sociale systemen niet bedreigt, als er een Europees kader is van goed omschreven sociale normen. Wetgevend initiatief kan ook zorgen voor een evenwicht tussen het principe van vrij verkeer enerzijds en het recht van vakbonden om actie te voeren, wanneer zij menen dat rechten zoals minimumlonen met de voeten getreden worden. Het rapport ziet mogelijkheden voor de Unie om te tonen dat zij gevoelig is voor sociale ellende. Dakloosheid is een voorbeeld. Vele daklozen komen uit andere lidstaten: het gaat

om Europese mobiliteit, maar in zijn meest trieste vorm. Een gemeenschappelijke aanpak zou helpen.

Een Europese sociale agenda kan afgeronde voorstellen combineren met werven die nog onderzoek vergen. Het Italiaanse pleidooi om de muntunie uit te rusten met een 'stabilisatiecapaciteit' is zo'n werf. De Italianen sluiten aan bij een voorstel dat vaker gehoord wordt, nl. dat dergelijke stabilisatiecapaciteit de vorm zou aannemen van een Europese tussenkomst in nationale werkloosheidsstelsels. Of dat de beste techniek is om het beoogde doel te bereiken, weet ik niet; dit is te onderzoeken. Aan dit pleidooi worden echter interessante ideeën gekoppeld om het arbeidsmarktbeleid van de lidstaten sterker op elkaar af te stemmen en de kwaliteit ervan te verbeteren. Wat Thyssen nu doet met de Jeugdgarantie vormt eigenlijk een kwaliteitseis m.b.t. de activering van jongeren; dat kan uitgebreid worden, bijvoorbeeld naar de activering maar ook sociale bescherming van langdurig werklozen. Thyssen liet al verstaan dat ze daarover nadenkt. Haar degelijkheid is daarbij hoopgevend. Een werkprogramma hoeft niet alle knopen door te hakken, maar zou uitzicht geven op een Sociale Unie. Dat moet nu. Als dit de Commissie is van de laatste kans, dan tikt de tijd voor Thyssen.